

P O R A D N I K
DLA OSÓB I INSTYTUCJI
PRACUJĄCYCH Z OSOBAMI
STOSUJĄCYMI PRZEMOC
(OSP)

W y b r a n e   z a g a d n i e n i a

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ

KRAKÓW 2008

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
30-070 Kraków, ul. Piastowska 32,
Tel/fax 012 422-06-36
www.rops.krakow.pl
e-mail: biuro@rops.krakow.pl

Redakcja: Kinga Wójcik
Karolina Aperlińska

Konsultacje: Małgorzata Nowobilska-Stanios
Jerzy Szczepaniec

ISBN 978-83-60242-32-2

Nakład: 2000 egz.

Opracowanie graficzne i druk

Wydawnictwo – Drukarnia EKODRUK s.c.
ul. Powstańców Wielkopolskich 3, 30-553 Kraków
Tel: +48 12 267 36 60, Tel/fax: +48 12 296 19 09
e-mail: biuro@ekodruk.eu, www.ekodruk.eu

WSTĘP

Szanowni Państwo,

Oddajemy w Państwa ręce specjalne wydanie poradnika poświęconego problematyce prowadzenia oddziaływań w zakresie pracy różnych Osób i Instytucji z Osobami Stosującymi Przemoc (OSP). Publikacja ta zawiera zarówno ciekawe informacje teoretyczne dotyczące bezpośredniej pracy z osobami stosującymi przemoc jak i informacje praktyczne dla osób pragnących pracować z OSP w grupach korekcyjno – edukacyjnych lub w kontakcie indywidualnym z tym klientem.

W niniejszym wydaniu poruszane są również rozważania psychologów – praktyków, działających w tym obszarze na temat: korzyści z terapii dla pacjenta oraz problemów i trudności osób pracujących w tym zakresie (tj. terapeutów, psychologów, socjologów, policjantów, dzielnicych, pedagogów), a także dobrych i złych praktyk w tym obszarze.

Wybór zagadnienia wydaje się być uzasadniony, ze względu na fakt, że to właśnie nasza Instytucja wspólnie z Wydziałem Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie oraz Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Tarnowie, zainicjowała tworzenie systemu współpracy na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w ramach programu „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – Interwencje w przemocy domowej”.

Lokalne koalicje tworzone są od 2002 roku na terenach województwa małopolskiego. Koalicję tworzy grupa profesjonalistów(najczęściej są to: pracownicy socjalni, pedagodzy, policjanci, psychologowie, kuratorzy, prawnicy, przedstawiciele służby zdrowia, członkowie GKRP), współpracujących ze sobą w sposób skoordynowany, dających osobom dotkniętym przemocą możliwość uzyskania kompleksowej pomocy.

Działa ona zgodnie z podejściem interdyscyplinarnym, które zakłada iż wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin i o różnych zawodach, będących przedstawicielami instytucji i organizacji. Najważniejszym aspektem tego działania jest praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca pomiędzy różnymi instytucjami, gdyż dla podjęcia skutecznych działań pomocowych niezbędne jest kompleksowe podejście do sytuacji, w jakiej znajduje się rodzina dotknięta przemocą. Każdego roku oferta przystąpienia do programu budowania lokalnych koalicji kierowana była do 2 – 3 powiatów. W rezultacie od 6 lat działania Programu, zaproszenie do uczestnictwa w nim przyjęło 17 powiatów, 15 działających aktywnie na 22 powiaty Małopolski. Więcej informacji dotyczących działania w/w Programu można znaleźć na stronie www.rops.krakow.pl.

W naszym poradniku znajdziecie Państwo również listę adresów i kontaktów do instytucji zajmujących się prowadzeniem oddziaływań w ramach programów korekcyjno-edukacyjnych wobec OSP na terenie województwa małopolskiego.

Na ostatniej stronie poradnika znaleźć można wzór ulotki „Przemoc to niemoc”, skierowanej do Osoby Stosującej Przemoc, która została w tym roku opracowana i wydana przez ROPS i instytucje partnerskie. Ulotkę tę można otrzymać bezpłatnie zwracając się do nas.

Życzę Wielu Sukcesów w Pracy z OSP

Kinga Wójcik

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
Dlaczego tak trudno?	5
...odpowiada mgr Małgorzata Nowobiliska-Stanios	
I. Pierwsza przeszkoda: zbyt mała liczba osób deklarujących chęć podjęcia pracy z osobami stosującymi przemoc (OSP).....	5
Motywowanie do zmiany.....	6
Rozmowa z OSP.....	6
Motywowanie a Terapia.....	7
II. Druga Przeszkoda: w miejscach gotowych do wdrożenia programu (miejsce realizacji oraz przygotowana kadra), barierą okazał się brak kandydatów do wejścia w program.	7
Przekonania osób pracujących z OSP	7
Współpraca pomiędzy Instytucjami	8
Terapia Skoncentrowana na Rozwiązaniach jako próba rozumienia interwencji wobec OSP	8
Cele Interwencji.....	9
Podsumowanie.....	9
Interwencja wobec OSP a Program Korekcyjno-Edukacyjny	10
Tarnowski program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy – jako przykład działań systemowych	11
Kadra specjalistów.....	11
System	12
Działania merytoryczne	13
Etapy:.....	13
Problemy organizacyjne.....	15
Wnioski – refleksje końcowe	16
Wybrane Instytucje polityki społecznej w województwie małopolskim zajmujące się pracą z OSP, realizujące Programy Korekcyjno-Edukacyjne dla Sprawców Przemocy w Rodzinie w 2008 roku:	18
Inne przydatne adresy i telefony:	32
Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie w Małopolsce	

Dlaczego tak trudno?

odpowiada mgr Małgorzata Nowobilska-Stanios

Gdy weszła w życie ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w 2005 r., a rok później Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy, można było spodziewać się, że przy takim umocowaniu prawnym stworzenie sieci miejsc posiadających ofertę korekcyjno – edukacyjną dla osób stosujących przemoc nie będzie stanowiło problemu. Wydawało się, że będzie to kolejny element funkcjonujących od 6 lat w Małopolsce koalicji zawiązanych na rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W praktyce jednak spotkaliśmy się zasadniczo z dwoma rodzajami przeszkód: po pierwsze, zbyt małą liczbą osób deklarujących chęć podjęcia pracy z osobami stosującymi przemoc, po drugie w miejscach gotowych do wdrożenia programu (miejsc realizacji oraz przygotowana kadra), barierą okazał się brak kandydatów do wejścia w program.

I. Pierwsza przeszkoda: zbyt mała liczba osób deklarujących chęć podjęcia pracy z osobami stosującymi przemoc (OSP).

Sprawą priorytetową stało się przygotowanie kadry specjalistycznej do pracy z osobami stosującymi przemoc (OSP). Zadanie to realizuje systematycznie ROPS. Jednakże spośród osób przeszkolonych, tylko część deklaruje gotowość do pracy ze sprawcą. Analizując przyczyny tej sytuacji dochodzę do wniosku, że podstawowym utrudnieniem są: silne przekonania społeczne, zdominowane przez pryzmat perspektywy prawnej w spojrzeniu na sprawcę przemocy i wywodzący się z niej cel, jakim staje się przyznanie się OSP do stosowania przemocy, jako warunek konieczny do podjęcia terapii.

Tak rozumiane zadanie kształtuje pewien model komunikacji z OSP oparty o:

- konfrontację,
- skupianie na ocenie czynu,
- motywowanie OSP do zmiany, poprzez odwoływanie się do rozumienia przez sprawcę przeżyć ofiar przemocy.

Argumentem mającym na celu wzmocnienie tej motywacji jest często straszenie karą. Istotnym też wydaje się być kontekst emocjonalny tej relacji.

Motywowanie do zmiany

Po stronie osób motywujących pojawia się:

- złość i oburzenie na OSP,
- chęć wymuszenia szybkiej decyzji o zmianie,
- przekonanie, że jedynym sposobem jest zmuszenie do zmiany.

W efekcie pojawia się niechęć do wysłuchania sprawcy, ponieważ założenie jest takie, iż wiemy lepiej co sprawca musi zrobić. Przełamanie tego schematu jest trudne, uruchamia się on w relacji z OSP w formie nawykowej. Ten rodzaj komunikacji nie uwzględnia psychologicznej charakterystyki sprawcy. A program korekcyjno – edukacyjny mający służyć zmianie umiejscawia w systemie kar. Rozmowa z OSP przybiera formę walki. Taka perspektywa w sposób naturalny wywołuje u OSP opór, zwiększając poczucie zagrożenia. Skoro ten schemat jest нефункциональный, istotne jest poszukiwanie takich sposobów komunikacji, które ten opór ominą.

Perspektywa kary uruchamia w OSP obronę w postaci udowadniania braku winy i poszukiwania w otoczeniu winnych jego zachowań. Koresponduje to z mechanizmami psychologicznymi funkcjonowania sprawcy przemocy.

Schemat walki jednocześnie wzmacnia w OSP przekonanie, że jedynym skutecznym sposobem na obronę jest atak.

Rozmowa z OSP

W miejsce konfrontacji sił warto wprowadzić do rozmowy element poszukiwania korzyści, jakie dla sprawcy może mieć zmiana jego zachowań. Aby odkryć te korzyści, musimy poznać co dla sprawcy jest ważne, np. posiadanie rodziny. Jakie swoje potrzeby usiłuje realizować poprzez stosowanie zachowań agresywnych. A także czego w swoim życiu OSP nie chce, np. rozpadu rodziny, więzienia.

Chcąc się tego dowiedzieć konieczne jest danie przestrzeni sprawcy. Należy pozwolić mu na przedstawienie jego punktu widzenia i stworzyć okazje do rozmowy. Dialog taki nie uruchamia w rozmówcy lęku. Sygnalizuje natomiast zainteresowanie i chęć pomocy.

Jednocześnie, w rzeczowej rozmowie, można przedstawić konsekwencje, jakie poniesie OSP jeżeli nie podejmie decyzji o zmianie. **Wybór pomiędzy konsekwencją prawną a możliwością znalezienia innych sposobów na osiągnięcie tego co mu jest potrzebne (jego zachowania), należy zawsze jednak do OSP.** Jakakolwiek zmiana bez gotowości wykazywanej przez sprawcę do pojęcia tej zmiany, nie jest możliwa.

Motywowanie a Terapia

Motywowaniem do zmiany powinny zajmować się osoby, które posiadają możliwość uruchomienia konsekwencji prawnych, instytucjonalnych w przypadku odmownej decyzji lub braku decyzji na zmianę. Motywowanie do uczestnictwa w programach korekcyjnych jest czymś innym, niż praca ze sprawcą w samym programie korekcyjnym.

Terapia koncentruje się na poznaniu sprawcy i poszukiwaniu w nim takich zasobów, które pozwolą mu na dokonanie konstruktywnej zmiany.

Jednocześnie taki schemat rozmowy, postawa poszukiwania i możliwość dawania wyboru pomiędzy karą a zmianą jest pierwszym elementem modelowania, pokazującym, że trudne sprawy można rozwiązywać bez przemocy.

II. Druga przeszkoda: w miejscach gotowych do wdrożenia programu (miejsce realizacji oraz przygotowana kadra), barierą okazał się brak kandydatów do wejścia w program.

Ma ona swe źródła w niewystarczająco sprawnej współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się problemem przeciwdziałania przemocy, mającymi bezpośredni kontakt ze sprawcą.

Przekonania osób pracujących z OSP

Wielu przedstawicieli tych instytucji uważa, że zmiana u sprawców nie jest możliwa. Przy takim założeniu jakiegokolwiek działania wobec OSP (poza ukaraniem go), jawią się jako bezsensowne, z góry skazane na niepowodzenie. Osoba zachęcająca OSP do podjęcia wysiłku analizy swoich zachowań, poświęcenia czasu na spotkania grupowe, która nie wierzy w pozytywne efekty tych inwestycji, nie jest w stanie skutecznie zachęcić sprawców do wejścia w program korekcyjno-edukacyjny. Przekaz niewerbalny tej postawy sugeruje, że podejmowanie trudu jest niecelowe i nie może zakończyć się sukcesem. Naturalną reakcją OSP będzie więc nie podejmowanie aktywności, która i tak niczego nie zmieni.

Współpraca pomiędzy Instytucjami

Kolejnym aspektem niezgłaszania się sprawców, jest zakończenie motywowania skierowaniem do programu, bez rozliczania OSP z tego czy faktycznie do programu zgłosił się i czy w nim uczestniczy. Kierujący nie mają jasności praw i zadań nałożonych na osoby prowadzące program. Czasem oczekują od prowadzących grupy informacji o przerwaniu programu bądź o postępach w terapii.

Tymczasem prowadzący program mogą odpowiadać na pytania skierowane w formie oficjalnego pisma przez instytucje kierujące sprawcę. Dlatego istotna jest współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się rozwiązywaniem problemu przemocy, polegająca na wymianie doświadczeń, omawianiu trudności, poszukiwaniu skutecznych strategii, formułowaniu wzajemnych oczekiwań oraz podziale zadań z poziomu nie tylko ogólnych strategii, ale przede wszystkim opracowanych dla INDYWIDUALNYCH PRZYPADKÓW PLANÓW ODDZIAŁYWAŃ NA POZIOMIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH (GMINA, DZIELNICA, POWIAT).

Terapia Skoncentrowana na Rozwiązaniach jako próba rozumienia interwencji wobec OSP

Rozważania na temat trudności w skutecznej realizacji Ustawy, chęć zamknięć propozycją podejścia i rozumienia interwencji wobec sprawcy, w oparciu o koncepcję Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach i materiałach opracowanych przez Tomasza Świtka.

INTERWENCJA wobec Osoby Stosującej Przemoc – to podjęcie działań, których nadrzędnym celem jest obrona praw i bezpieczeństwa Osób Doświadczających Przemocy w oparciu o uprawnienia i cele instytucji, która przeprowadza interwencję.

ODS – Osoba Doświadczająca Przemocy

OSP – Osoba Stosująca Przemoc

Dopuszczalne środki stosowane w interwencji, wynikają z zadań nałożonych na konkretną instytucję (stąd różnica w interwencji policji podczas awantury domowej, gdy celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ODP poprzez odizolowanie OSP, a sposobami oddziaływań podczas interwencji, której celem jest zmotywowanie OSP do poszukania pomocy w sprawie zmiany własnych zachowań).

Cele Interwencji

- Zapewnienie bezpieczeństwa członkom rodziny (procedury prawne, izolacja),
- Uruchomienie szczególnej troski na rzecz dobra dzieci w tej rodzinie,
- Zdiagnozowanie sytuacji rodzinnej pod kątem bezpieczeństwa i potrzeb rodziny,
- Dostarczenie rzetelnej informacji o zjawisku przemocy (nazwanie, które zachowania w tej sytuacji są przemocowe),
- Dostarczenie rzetelnej informacji o konsekwencjach prawnych (i innych), jakim podlega OSP,
- Poinformowanie o planowanych przez interwentów działaniach wobec zjawiska przemocy i OSP (np. uruchomienie procedur prawnych, konkretne ich nazwanie),
- Poinformowanie o możliwościach szukania pomocy, tak ODP jak i OSP.

Podsumowanie

Istotą interwencji wobec Osób Stosujących Przemoc jest nie tylko przerwanie gorącej przemocy (a ten rodzaj interwencji jest najpowszechniejszy), a przede wszystkim stworzenie warunków, w których zmiana sposobów zachowania, rezygnacja ze stosowania przemocy stanie się dla Osoby Stosującej Przemoc jedynym, rozsądnym i korzystnym rozwiązaniem.

OSP winna dostać możliwość wyboru pomiędzy ponoszeniem nieuchronnych, szeroko pojętych konsekwencji prawno – instytucjonalnych, a skorzystaniem z pomocy w dokonywaniu zmian we własnych schematach zachowań.

Tak prowadzone interwencje, na kolejnych poziomach ich stosowania, pozwalają interwentom odwoływać się do decyzji podjętej przez OSP i wynikających z tej decyzji konsekwencji (pożądanych bądź niepożądanych z punktu widzenia sprawcy).

To podejście zmniejsza szanse na wzmacnianie przekonań sprawcy o zemście i wrogości interwentów a otwiera perspektywę odpowiedzialności i wpływu sprawcy na rodzaj ponoszonych konsekwencji, jednocześnie wyklucza aspekt zmuszania do zmiany.

Z TEJ PERSPEKTYWY ZMIANA JEST OSOBISTYM WYBOREM I PONOSZENIE KONSEKWENCJI TEŻ JEST WYBOREM OSP.

Możliwość wyboru i odwoływanie się do dokonanego przez sprawcę wyboru, jest podstawowym elementem modelowania nie przemocowych zachowań:

- Interwencja nie wymusza zmiany.
- Interwencja stwarza perspektywę wyboru pomiędzy konsekwencjami a zmianą.

Interwencja wobec OSP a Program Korekcyjno-Edukacyjny

INTERWENCJA WOBEC OSP	PROGRAM KOREKCYJNY DLA OSP
<ul style="list-style-type: none"> • Interwencja nie rozstrzyga, która ze stron ma „rację”, • Jest informacją dla OSP, że sposób rozstrzygnięcia sporu jest niezgodny z prawem, • Podkreśla, że odpowiedzialność za przemocowe rozwiązanie Konfliktu ponosi osoba stosująca przemocowe zachowanie, • Wskazuje konkretne konsekwencje, jakie sprawca poniesie za zachowanie, • Pokazuje alternatywę w przypadku zaprzestania przemocy (warunki na jakich konsekwencje mogą być mniej bolesne dla sprawcy), • Gdy brak jest decyzji sprawcy o zaprzestaniu przemocy, uruchamia procedury prawno – instytucjonalne, aby poniesienie konsekwencji dla OSP stało się nieuchronne, • Opiera się na rzeczowej analizie sytuacji, • Przedstawia sprawcy plan działań w przypadku dalszego stosowania przemocy, • Nie opiera się na odwecie i zemście (to schemat sprawcy), • Wymaga przygotowania, • Jest procesem (tyle spotkań z OSP ile potrzeba do rozwiązania problemu – podjęcie pracy nad zmianą bądź uruchomienie ponoszenia konsekwencji). 	<ul style="list-style-type: none"> • Działania na rzecz stworzenia warunków sprzyjających do zmiany osobistej OSP w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> – Postaw, – Przekonań, – Zachowań, – Obrazu siebie, – Poczucia wartości, – Zaspokajania potrzeb w sposób poza przemocowy, – Układania relacji z otoczeniem. • Uczestnictwo OSP oparte o kontrakt, w którym zawarte jest upoważnienie prowadzących do udzielania informacji o efektach zmian u OSP, instytucjom kierującym do programu, • Zasady programów korekcyjnych są tożsame z zasadami każdej terapii.

Skuteczność interwencji zależy od konsekwentnego realizowania planu działania instytucji wobec zjawiska przemocy w tej, konkretnej sytuacji (nie ogólnego schematu działania)!!!

Małgorzata Nowobilska-Stanios – Psycholog, Certyfikowany Psychoterapeuta Uzależnień, Kierownik Ośrodka Rehabilitacyjno-Readaptacyjnego Dom Gwan, Terapeuta Oddziału Terapeutycznego Aresztu Śledczego Kraków-Podgórze. Warsztat pracy: Kurs Terapii Systemowej Rodzin, Kurs Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach, Kurs Psychodramy.

Tarnowski program korekcyjno–edukacyjny dla sprawców przemocy – kroki dochodzenia do działań systemowych.

– Jerzy Szczepaniec

Program korekcyjno–edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie, ma w Tarnowie charakter systemowy, rozwojowy. Oznacza to, że od kilku lat (od 2005 r.), podejmowane są działania przygotowawcze, angażujące instytucje – a ściślej: osoby z instytucji – do udziału w programie. Ciągłe następuje także rozwój działań w różnych aspektach: szkoleniowym (kadra), różnorodności form pracy i miejsc realizacji oraz zakresu merytorycznego – treści realizowanych zajęć.

Kadra specjalistów

Przygotowanie kadry realizatorów programu odbywało się poprzez doświadczanie spotkań z problemem przemocy w ramach pracy Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Tarnowie (od 2000 r.), superwizji „tych przypadków” zarówno w aspekcie określania sposobów udzielania pomocy ofiarom przemocy jak i analizy – diagnozy ich relacji ze sprawcą i diagnozy (na miarę możliwości kontaktu) zachowań sprawcy.

Pierwszym „zwieńczeniem”, usystematyzowaniem wiedzy dotyczącej sprawy, jako podmiotu relacji przemocowej, było szkolenie zrealizowane przez zespół pracujący w Areszcie Śledczym w Krakowie-Podgórzu (szkolenie 40-godzinne). Do udziału w szkoleniu zaproszeni zostali wszyscy pracownicy OIK Tarnów, a także przedstawiciele innych instytucji z terenu miasta Tarnowa (Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna, MOPS, Poradnia Zdrowia Psychicznego – Poradnia Uzależnień, Liga Kobiet Polskich, kilku pedagogów szkolnych). Szkolenie zorganizował i finansował Urząd Miasta Tarnowa – za sugestią OIK Tarnów.

Podjęcie się realizacji pierwszych zajęć ze sprawcami przemocy i osobami stosującymi zachowania agresywne w Zakładzie Karnym w Tarnowie – Mościcach, a potem w drugim zakładzie karnym, stanowiło kolejne doświadczenia dla poszerzającego się zespołu realizatorów.

Następnym było szkolenie specjalistyczne – Trening Zastępowania Agresji – prowadzone przez psychologa Andrzeja Kołodziejczyka. Program szkolenia obejmował treści i praktyczne działania przygotowujące uczestników do prowadzenia zajęć z dorosłymi (np. w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy), oraz z młodzieżą. Z tego wynikają konsekwencje do poszerzenia się obszaru realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego na działania profilaktyki sprawstwa przemocy.

Aktualnie TOIKiWOP – koordynator programu w Tarnowie – może dysponować kadrą 8 specjalistów (pracowników i współpracowników ośrodka), dobrze przygotowanych merytorycznie i posiadających doświadczenie w pracy ze sprawcami. Kolejne osoby będą włączane do działań praktycznych w różnych miejscach i z różnymi klientami.

System

Wspólne szkolenia osób z różnych instytucji - to pierwszy krok do tworzenia systemu w tym zakresie.

Kolejnym było opracowanie materiału – „Systemowy program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie” – obejmującego diagnozę problemu przemocy w rodzinie w Tarnowie i rejonie (powiat ziemski tarnowski – jako rejon działania Sądu Rejonowego, Prokuratury i Komendy Powiatowej Policji), identyfikację najistotniejszych problemów w zakresie przeciwdziałania przemocy i pracy ze sprawcami, procedury, treści i zasady pracy ze sprawcą przemocy.

Na etapie tworzenia materiału włączone – zaproszone zostały do pracy instytucje działające w tym zakresie. Diagnoza oparta została na danych z ostatnich dwóch lat (sądu, prokuratury, Policji, pomocy społecznej).

Możliwości realizacyjne programu w Tarnowie – jak wynika z analizy zasobów instytucjonalnych – są znaczne. Dwa zakłady karne o różnych rygorach (ZK Mościce dla skazanych w recydywie, ale odbywających karę w warunkach półwolnościowych i zakład w Tarnowie – w pełni zamknięty), Ośrodek Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia, nasz Ośrodek – TOIKiWOP, MOPS, Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna, organizacje pozarządowe od lat pracujące w obszarze m.in. przemocy – Liga Kobiet Polskich, Tarnowskie Towarzystwo Zapobiegania Patologiom Społecznym, Poradnia Specjalistyczna „ARKA”. Pozwala to na szerokie prowadzenie działań, ale też wymaga zbudowania sieci komunikacji, porozumienia.

Idea budowania sieci jest w Tarnowie znana, stosowana od lat – w zakresie pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych (działania inicjowane i koordynowane przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej) i w zakresie profilaktyki niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży (koordynowane przez Specjalistyczną Poradnię Profilaktyczno-Terapeutyczną). Takie działania miały tu od lat poparcie ze strony władz miasta.

Systemowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie powstał w 2006 roku i stał się ważnym krokiem w budowaniu świadomości pracy ze sprawcami przemocy. Diagnoza zjawiska ukazała wiele luk w systemie, „niemożności”, oporów, ale też wyzwoliła duży poziom motywacji do konieczności działań w tym zakresie.

Wzrastające jednocześnie liczby osób dotkniętych przemocą korzystających z pomocy naszego Ośrodka i innych, z którymi współpracujemy, wzrastające kompetencje osób pracujących ze sprawcami i zauważalne efekty tej pracy – wzmacniają motywację do realizacji i poszerzenia działań.

Działania merytoryczne

Program merytoryczny realizowany jest etapowo. Z uwagi na przeciwwskazania merytoryczne do realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego w miejscach udzielania pomocy ofiarom przemocy, zajęcia prowadzone są poza TOIKiWOP.

Etapy:

Etap pierwszy – to uzgodnienie i podpisanie porozumień z podmiotami, które współpracować będą w realizacji programu. Porozumienia zawarte są z zakładami karnymi, Ośrodkiem Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia, Tarnowskim Towarzystwem Zapobiegania Patologiom Społecznym. Podmioty te udostępniają nieodpłatnie sale do prowadzenia zajęć oraz uczestniczą w rekrutacji uczestników szkolenia. Wszystkie koszty związane z realizacją programu – wynagrodzenia prowadzących, materiały – pokrywa TOIKiWOP ze środków Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – dotacji Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Etap drugi – to indywidualne rozmowy prowadzących zajęcia z kandydatami na uczestników programu - wcześniej wstępnie zapoznanymi z nim przez pracowników danej instytucji (wychowawcy w ZK, terapeuci w Ośrodku Leczenia Uzależnień).

Etap trzeci – realizacja cyklu 14-17-tu, 3-4-godzinnych zajęć tematycznych o charakterze podstawowym, **edukacyjnym i motywującym** uczestników do świadomego uczestnictwa w procesie zmiany swoich zachowań.

Tematyka spotkań obejmuje:

- Wprowadzenie do programu. Tworzenie grupy.
- Mechanizmy przemocy.
- Budowanie planu bezpieczeństwa. Zapoznanie z technikami powstrzymania przemocy.
- Analizowanie przemocy fizycznej:
  - Emocjonalnej,
  - Seksualnej,
  - Ekonomicznej.

- Równość i partnerstwo – Jak budować dobry związek.
- Przemoc wobec dzieci.
- Jak mądrze kochać dziecko.
- Porozmawiajmy o uczuciach.
- Złość i radzenie sobie ze złością.
- Granice Ja.
- Asertywność.
- Dobra komunikacja. Rozwiązywanie problemów.

Po tej części uczestnicy otrzymują zaświadczenie o ukończeniu programu – części edukacyjnej.

Z obserwacji zachowań, wyrażania przez uczestników poglądów, przekonań, obaw i wyobrażeń – planów co do funkcjonowania po opuszczeniu zakładu karnego wynika, że po tej części zajęć nie są oni w wystarczającym stopniu gotowi do życia bez stosowania agresji i przemocy.

Dotychczasowe doświadczenia własne, wyuczone mechanizmy zachowań – są zbyt mocno zasymilowane, aby tak krótki cykl programowy mógł wpłynąć w znaczący sposób na korektę zachowań tych osób. Deklarowane – zwłaszcza u skazanych – zmiany w sposobie funkcjonowania dotyczą życia bez powrotu do ZK, często: niestosowania lub ograniczania używania alkoholu, unikania kontaktów ze swoimi bliskimi (ofiarami), jednak nie do końca uczestnicy wierzą, że możliwe jest w pełni radzenie sobie ze złością, „prowokacjami” ze strony innych. Na tym etapie wyrażają często pogląd, że: „powinny uczestniczyć w tych zajęciach także nasze partnerki, żony” lub: „szkoda, że nie było takich zajęć wcześniej, przed skazaniem”. Takie spostrzeżenia wskazują, że zasadnicza część – korekcyjna – realizowana może być w następnych etapach programu.

Etap czwarty – to pogłębienie wiedzy z poprzedniego etapu realizowane w formie ćwiczeń opartych o własne doświadczenia, proponowane przez prowadzących scenki, analizę mechanizmów zachowań. W tej części wszyscy uczestnicy świadomie uzewnętrzniają swoje dotychczasowe zachowania agresywne i przemocowe oraz świadomie pracują nad ich korektą. Wyraźnie zmieniają się poglądy uczestników na używanie agresji i do wysokiego poziomu wzrasta ich motywacja do trudnej pracy własnej w tym zakresie.

W tej części w dużym stopniu wykorzystywane są techniki i formy pracy z treningu zastępowania agresji, materiały z programu Fundacji Batorego oraz własne pomysły warsztatowe prowadzących trenerów, które wynikają z analizy aktualnych potrzeb uczestników – w tych „tu i teraz” zajęciach i w tym momencie procesu grupowego i indywidualnego danego uczestnika.

Uczestnictwo w tym etapie wywołuje u członków grupy potrzebę indywidualizacji oddziaływań, spotkań indywidualnych o charakterze terapeutycznym – z dużym poziomem wglądu. Występuje to zwłaszcza u uczestników, którzy biorą udział w zajęciach już 3- 4 raz – dobrowolnie, a wręcz poszukują i domagają się takich zajęć. Sytuacje takie zdarzają się w ZK w Mościcach, gdzie program realizowany jest od 2005 roku lub uczestnicy przyszli do tego zakładu z innego (najczęściej z ZK w Nowym Wiśniczu), gdzie program taki był realizowany.

Potwierdza to tezę, że program ma charakter korekcyjny, jednak tylko wtedy, gdy realizowany jest w sposób długofalowy (1-1,5 roku systematycznych zajęć) i gdy równolegle możliwe jest stosowanie sesji terapeutycznych, indywidualnych.

Doświadczenia programu realizowanego w Ośrodku Leczenia Uzależnień i Współzależnienia – na tym etapie, edukacyjnym – nie mogą być jeszcze podstawą do wskazań na przyszłość. Program i jego skuteczność są tu na bieżąco monitorowane.

Najmniejszą efektywność obserwuje się w Punkcie Konsultacyjnym w Tarnowskim Towarzystwie Zapobiegania Patologiom Społecznym. Motywowani do udziału w zajęciach sprawcy – partnerzy klientek TOIKiWOP w minimalnym stopniu korzystają z pomocy tam pracujących specjalistów. W małym stopniu korzystają z tego miejsca osoby z akcji informacyjnej prowadzonej w mediach, w autobusach, w instytucjach służby zdrowia i pomocy społecznej. Mało skuteczne są w tym zakresie działania informacyjne i motywujące ze strony organów ścigania (policja, prokuratura) i służb kuratorskich sądu.

Problemy organizacyjne

Program powinien być realizowany rytmicznie, w jasno określonych warunkach organizacyjnych (terminy, miejsce, czas). Dotyczy to zarówno rekrutowanych uczestników w instytucjach (zakłady karne, ośrodek leczenia uzależnień) jak i osób korzystających lub ewentualnych korzystających z form ambulatoryjnych.

Niestety – coroczna niejasność wysokości środków na finansowanie programu – nie pozwala na dokonywanie planowania działań i podejmowania niektórych działań, np. o szerszym charakterze edukacji społecznej, konferencji dla profesjonalistów itp. Wysokość przyznanych środków decyduje o ilości grup realizujących program, możliwościach prowadzenia zewnętrznego punktu konsultacyjnego.

Nie do końca jasne są przepisy dot. zlecenia zadań – współpracy z organizacjami pozarządowymi czy innymi podmiotami. Realizacja programu w porozumieniu z innymi instytucjami i organizacjami na warunkach bezkosztowych – w dłuższej perspektywie czasowej nie wytrzyma próby czasu. Procedury zlecenia zadań na warunkach ustawy o pomocy społecznej są zbyt czasochłonne – nieadekwatne do specyfiki realizacji merytorycznych zadań tego programu.

Wnioski – refleksje końcowe

- I. Satisfakcją napawa dobrze przygotowana w tym miejscu kadra realizatorów programu.
- II. *Systemowy program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy* – opracowany jako materiał zapraszający do wspólnych działań różnych podmiotów w Tarnowie – jeszcze nie zadziałał na szerszym, satysfakcjonującym poziomie. Jasność finansowania działań programu oraz ustabilizowanie się form pracy grupowej w stałych miejscach powinny spowodować przesunięcie akcentu działań programowych na szerszą edukację społeczną i uruchamianie komunikacji interdyscyplinarnej – między instytucjami.
- III. Dobrze realizowana jest merytoryczna strona programu – praca grupowa w zakładach karnych, stabilizuje się praca w ośrodku leczenia uzależnień. Doświadczenia tej pracy wskazują na konieczność wprowadzenie sekwencji pracy indywidualnej z klientami – o charakterze wglądowym, terapeutycznym. Konieczne jest zmodyfikowanie treści zajęć – zwłaszcza w etapie IV. Planowane jest wprowadzenie do programu zarysów scenariuszy faktycznie zrealizowanych zajęć w grupach. W tej sprawie planowane są prace merytoryczne i redakcyjne z udziałem całego zespołu realizatorów.
- IV. Na szczególne wyróżnienie zasługują kierownictwa obu zakładów karnych w Tarnowie. Współpraca w realizacji programu osiągnęła wysoki poziom – zarówno w finalizowaniu strony formalnej, organizacyjnej, jak i w pracy służb tych specyficznych instytucji. Życzliwość, sprawność i rzetelność wszystkich pracowników współpracujących w realizacji programu podnosi jego wiarygodność również w odbiorze uczestników.

Jerzy Szczepaniec – Pedagog, trener psychologicznego treningu grupowego, trener Stowarzyszenia „Spójrz Inaczej”, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności – Programu „Równać Szanse”, absolwent Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, edukator (kwalifikacje MENiS). Dyrektor Tarnowskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy w Tarnowie, współautor i koordynator merytoryczny Programu „Przeciw Przemocy. Budowanie lokalnych koalicji - interwencje w przemocy domowej”.

- V. Program będzie poszerzany o działania profilaktyki sprawstwa – tj. działania skierowane do młodzieży dziś stosującej zachowania agresywne, a w przyszłości narażonej na stosowanie przemocy. Pierwsze działania z tego zakresu zostały podjęte, m.in. ulotki o tej tematyce skierowane do młodzieży w czasie „Przystanku Woodstock”, warsztaty kontroli złości dla młodzieży w trakcie tej imprezy, kontynuacja takich działań wśród młodzieży tarnowskiej.
- VI. Następuje czas dokonywania ewaluacji programu – w tej kwestii opracowana zostanie ankieta oraz inne sposoby zdobywania informacji o losach uczestników zajęć programowych. Działania te wymagać będą kolejnych form współpracy interdyscyplinarnej.

Systemowe działania korekcyjno – edukacyjne w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie to jeszcze w Tarnowie przyszłość – ale ta przyszłość jest coraz bardziej zarysowana, a kroki dochodzenia do niej są już mocno stawiane i ich kierunki na przyszłość wyraźnie wyznaczane.

*Jerzy Szczepaniec
Dyrektor Tarnowskiego Ośrodka
Interwencji Kryzysowej
i Wsparcia Ofiar Przemocy
Koordynator Programu kor.-eduk.
dla sprawców przemocy w Tarnowie*

Wybrane Instytucje polityki społecznej w województwie małopolskim zajmujące się pracą z OSP, realizujące Programy Korekcyjno – Edukacyjne dla Sprawców Przemocy w Rodzinie w 2008 roku:

1. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bochni, ul. Karoliny 14 d:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej – realizowana w Zakładzie Karnym w Nowym Wiśniczu:
  - każda niedziela w godzinach 9.00 - 17.00;
  - program adresowany jest do dwóch grup beneficjentów:
    - » więźniów Zakładu Karnego w Nowym Wiśniczu;
    - » służby więziennej Zakładu karnego w Nowym Wiśniczu.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej
  - *Punkt Konsultacyjny* funkcjonujący przy Ośrodku Interwencji Kryzysowej:
    - do Punktu mogą zgłaszać się osoby:
      - » mające trudności z kontrolowaniem swojej złości i własnych zachowań agresywnych;
      - » doświadczające agresywnych zachowań, umyślnych działań, zaniechań naruszających prawa lub dobra osobiste ze strony innych osób.
    - do Punktu można zgłosić się osobiście – Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Karolina 14 f, 32-700 Bochnia, bądź telefonicznie pod numer 014-611-28-92/93 lub 0-500-044-645.

dyżury konsultacyjne:

- każdy poniedziałek w godzinach 18.00–20.00 i każdy czwartek w godzinach 10.00–12.00;
- dyżury pełnią pracownicy Ośrodka – Marta Żmudzka i Anna Rydz.

spotkania ze specjalistami:

- każdy wtorek w godzinach 17.00-20.00;
- prowadzący: Inga Krawiec – psycholog i Jerzy Szczepaniec – pedagog-terapeuta.
- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Komenda Powiatowa Policji – ul. Krakowska 39, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014- 615-22-22;
  - Prokuratura Rejonowa - ul. Windakiewicza 9, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014- 612-36-97;
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – ul. Windakiewicza 9/5, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014- 611-97-40;
  - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – ul. Kolejowa 14, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014- 615-39-10;
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – ul. Kazimierza Wielkiego 26, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014-611-67-76;
  - Sąd Rejonowy – ul. Kościuszki 4, 32-700 Bochnia, nr tel. 014-615-21-00;

- Kuratorzy dla Dorosłych przy Sądzie Rejonowym – ul. Kościuszki 4, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014-615-21-29;
- Kuratorzy Rodzinni przy Sądzie Rejonowym – ul. Kościuszki 4, 32-700 Bochnia, nr tel.: 014-615-21-15;
- Zakład Karny w Nowym Wiśniczu- 32-720 Nowy Wiśnicz, nr tel. 014 612-85-77, 014 612-85-69;
- inne Ośrodki Pomocy Społecznej znajdujące się w powiecie bocheńskim.

2 Punkt Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Chrzanowie, ul. Topolowa 16:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej – realizowana w Zakładzie Karnym w Trzebinii:
  - każdy poniedziałek w godzinach 15.30 – 18.30;
  - w grupie uczestniczą mężczyźni skazani na karę pozbawienia wolności z art. 207 par. 1 kk (lub innych przeciwko rodzinie i opiece ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy).
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
Konsultacje indywidualne ze sprawcami przemocy:
  - prowadzone są w Punkcie Interwencji Kryzysowej w terminach wcześniej uzgodnionych telefonicznie, pod numerem 032 624-76-01;
  - osoby prowadzące zajęcia: Dorota Chamerska-Spyra – pedagog, Piotr Podgórski – psycholog.**Konsultacje indywidualne dla ofiar przemocy:**
  - każda środa w godzinach 15.00 – 18.00;
  - prowadzi Dorota Chamerska-Spyra.
- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Ośrodek Pomocy Społecznej, Al. Henryka 2/4, 32-500 Chrzanów, nr tel.: 032 623-35-52, 032 623-13-71;
  - Kuratorzy Sądu Rejonowego w Chrzanowie, Al. Henryka 23, 32-500 Chrzanów, nr tel.: 032 649-40-90;
  - Zakład Karny w Trzebinii- ul. Słowackiego 70, 32-540 Trzebinia, nr tel.: 032 611-59-00, 032 612-14-17.

3. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach, ul. Słoneczna 7:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej – sesje indywidualne i grupowe prowadzone są przez 2 specjalistów w siedzibie Centrum Terapii Uzależnień, ul. Szpitalna 10A, 38-300 Gorlice:
  - sesje grupowe:
każda sobota w godzinach 8:30-10:30, sala nr 1.

- sesje indywidualne:
organizowane są w zależności od potrzeb, po uprzednim uzgodnieniu osobistym lub telefonicznym w Centrum Terapii Uzależnień nr tel.: 018 352-77-45, bądź za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, nr tel.: 018 352-53-80.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
  - każdy roboczy dzień tygodnia 17:00 – 19:00;
  - kontakt telefoniczny: 661-840-830, 693-365-801 lub w Ośrodku Interwencyjno-Mediacyjnym z Hostelikiem dla Osób Doznających Przemocy, 38-340 Biecz, ul. Belna 97.
- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - centrum współpracuje najczęściej z podmiotem, któremu zlecono realizację zadania należącego do właściwości ośrodków interwencji kryzysowej
  - Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Rodzinie „Nadzieja” – ul. Kazimierza Wielkiego 31, 38-340 Biecz nr tel.: 013 447-15-78;
  - z lokalnymi koalicjami funkcjonującymi na terenie 9 gmin powiatu gorlickiego, które powstały w wyniku realizacji programu „Przeciw przemocy. Budowanie lokalnych koalicji – interwencje w przemocy domowej”.

4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie, Al. Słowackiego 12:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej – jest w trakcie tworzenia:
  - zgłaszać można się pod numerem telefonu 012 634-42-66 wew. 574 i 575,
codziennie: poniedziałek 9 – 17, wtorek – piątek 7.30 – 15.30.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
  - konsultacje indywidualne z powiatowym koordynatorem ds przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz spotkania z psychologiem – prowadząca Katarzyna Maj:
    - » codziennie: poniedziałek 9 – 17, wtorek – piątek 7.30 – 15.30;
    - » nr tel. 012 634-42-66 wew. 574 i 575.

5. Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa w Myślenicach, ul. Jagiellońska 4:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej:
  - grupa półotwarta;
  - każda środa w godzinach 18.00 – 21.00;
  - prowadzący: Piotr Kozar – terapeuta, Anna Taraban – terapeuta;
  - informacje można uzyskać każda środę pod numerem telefonu 510 13 23 96 lub osobiście w Ośrodku Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa w Myślenicach;
  - adresatami programu są osoby dorosłe, które:

- » identyfikują się z problemem przemocy oraz nie radzą sobie z własnymi emocjami i wykazują motywację do terapii;
  - » są skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którym sąd warunkowo zawiesił wykonywanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w programie korekcyjno – edukacyjnym;
  - » stosują przemoc w rodzinie, uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków (w tym przypadku oddziaływania mogą stanowić uzupełnienie terapii podstawowej) lub odbyły taką terapię;
  - » osoby, których uczestnictwo wynika z osobistej decyzji podejmowanej w związku z kontaktem z instytucjami lub organizacjami zajmującymi się realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej w powiecie myślenickim.
- **Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej** – poprzez współpracę z Europejskim Funduszem Socjalnym w ramach projektu „Fenix – na skrzydłach aktywności”, obecnie prowadzona jest grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy, nieaktywnych zawodowo:
    - grupa zamknięta, obecnie nie ma zgłoszeń;
    - prowadzący: Katarzyna Ralska-Staszek – terapeuta oraz Kornelia Łach – terapeuta;
    - zgłoszenia i kontakt: osobiście w Ośrodku Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa w Myślenicach ul. Jagiellońska 4, lub telefonicznie pod numerem 012 271-04-29, 0 785 993 484;
    - grupa skierowana jest do kobiet doświadczających przemocy: fizycznej, psychicznej, emocjonalnej, materialnej.
    - planowane jest utworzenie w przyszłym roku grupy w której będą mogły uczestniczyć wszystkie osoby doświadczające przemocy.
  - **Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:**
    - konsultacje ze sprawcami przemocy:**
      - » każda środa w godzinach od 16.00 – 18.00;
      - » ul. Rynek 7 – I piętro, nr tel.: 0 510 13 23 96.
    - konsultacje dla ofiar przemocy:**
      - » od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00 – 19.00;
      - » prowadzący: Małgorzata Olejczyk-Barańska – psycholog, Jagoda Płatek – terapeuta, Katarzyna Ralska-Staszek – terapeuta, Kornelia Łach – terapeuta, Izabela Pęczek – interwent kryzysowy, Marta Tylko – interwent kryzysowy;
      - » zgłaszać można się osobiście w Ośrodku Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa, lub telefonicznie pod numerem 012 271-04-29 lub 0 510-132-396;
      - » do w Ośrodka Interwencji Kryzysowej mogą zgłaszać się wszyscy, którzy doświadczają przemocy, są jej świadkami, potrzebują pomocy i wsparcia.
  - **W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:**
    - z placówkami oświatowymi powiatu, tj. pracującymi w nich pedagogami;
    - prężnie działa współpraca między instytucjami w powiecie.

6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu, ul. Kilińskiego 72 a:

Centrum w 2008 r. przystąpiło do realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej, program realizowany był do końca lipca 2008 r. Prace z kolejną grupą sprawców rozpoczną się w 2009 r.

Wszelkie informacje dotyczące realizowanego programu dostępne będą od stycznia 2009 r. pod nr tel. PCPR: 018 443-82-51, 018 443-75-91, 018 444-26-72, fax: 018 444-27-17 w następujących dniach: poniedziałek 8.00-16.00, wtorek-piątek: 7.30-15.30.

7. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olkuszu, ul. Piłsudskiego 21:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej – zajęcia korekcyjno-edukacyjne:
  - każda środa w godzinach od 15.00-18.00;
  - grupę prowadzi: Dominika Sobera – specjalista pracy z rodziną oraz Przemysław Grabczyński – kurator zawodowy Wydziału Karnego;
  - zgłaszać można się osobiście w Centrum lub telefonicznie pod numerem 032 643-39-41 wew. 21;
  - w zajęciach nie mogą uczestniczyć osoby z zaburzeniami psychicznymi, a także nadużywające alkoholu i narkotyków.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej konsultacje indywidualne ze sprawcami przemocy domowej:
  - każda środa w godzinach 18.00-20.00, a także w zależności od potrzeb uczestników.
 konsultacje indywidualne dla osób doświadczających przemocy – Punkt Interwencji Kryzysowej:
  - oferuje bezpłatną pomoc osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej, szukającym informacji i wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów, a jego działalność i funkcjonowanie obejmuje cały powiat.
  - Punkt Interwencji Kryzysowej działa codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 15.00;
  - jego pracami koordynuje Anna Sudoł – aspirant pracy socjalnej;
  - do Punktu można zgłosić się osobiście lub umówić telefonicznie pod numerem 032 643-39-41 wew. 21.
- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Sąd Rejonowy w Olkuszu, Wydział III Rodzinny i Nieletnich – ul. K. K. Wielkiego 45, 32-300 Olkusz, nr tel. sekr. 032 646-11-15, kuratorzy ds. rodzinnych 032 626-12-18;
  - Prokuratura Rejonowa w Olkuszu – ul. Fr. Nullo 6, 32-300 Olkusz, nr tel. 032 645-00-07;
  - Ośrodek Pomocy Społecznej w Olkuszu – Al. 1000-lecia 15c, 32-300 Olkusz, nr tel. 032 641-32-12;

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowni – ul. Woj. Polskiego 3, 32-332 Bukowno nr tel. 032 642-12-30;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bolesławiu – ul. Laskowska 4, 32-329 Bolesław, nr tel. 032 642 40 34;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kluczach – ul. Zawierciańska 12, 32-310 Klucze, nr tel. 032 642-84-67;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolbromiu – ul. Skalska 20, 32-340 Wolbrom nr tel. 032 644-10-75;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzyciążu – 32-353 Trzyciąż 99, nr tel. 012 389-40-01 wew. 18;
- Komenda Powiatowa Policji – ul. Jana Pawła II 32, 32-300 Olkusz, nr tel. 032 647-82-00;
- Każdy Komisariat Policji właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub ogólnopolski numer telefonu 997.

8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Oświęcimiu, ul. Bema 4:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej
  - każdy czwartek miesiąca w godzinach 16:00-19:00;
  - prowadzą terapeuci: Dorota Łabuda i Józefa Gleczman tel. 033 842-42-27;
  - kwalifikacja do grupy odbywa się na podstawie konsultacji indywidualnych.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej:
  - funkcjonuje w Powiatowym Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie i Ośrodka Interwencji Kryzysowej, ul. Dąbrowskiego 139, 32-600 Oświęcim – Grupa Wsparcia „W Stronę Słońca”;
  - każda środa w godzinach od 17:00 do 20:00;
  - na grupę może zgłosić się każda kobieta doświadczająca przemocy;
  - zgłoszenia dokonuje się osobiście bądź telefonicznie pod numerem telefonu 033 847-45-55 lub 510-374-573.
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
  - konsultacje dla sprawców przemocy w PCPR:**
    - w każdą środę miesiąca od godzinach 16:00 – 19:00;
    - prowadzący: Dorota Łabuda, Józef Gleczman – tel. 033 842-42-27.
  - konsultacje dla sprawców i ofiar przemocy w PSOWdOPwR i OIK, ul. Dąbrowskiego 139:**
    - prowadzone są całodobowo, 7 dni w tygodniu;
    - prowadzą je pracownicy pierwszego kontaktu;
    - zgłoszeń dokonuje się osobiście bądź telefonicznie pod numerem telefonu 033 847-45-55 lub 510-374-573, bez konieczności ustalenia konkretnego terminu;
    - na konsultacje indywidualne może zgłosić się każda osoba doświadczająca przemocy oraz stosująca przemoc.

- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Policja;
  - Straż Miejska;
  - Prokuratura;
  - Sąd;
  - Ośrodki Pomocy Społecznej;
  - PCPR;
  - Szkoły;
  - Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
  - Poradnie Psychologiczno–Pedagogiczne.

9. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach, ul. 3-go Maja 72:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej:
  - każdy czwartek w godzinach 16:00 – 18:00;
  - prowadzący (do końca roku): M. Sadowniczyk – psycholog, Z. Bartoszewicz – psycholog;
  - zgłosić można się telefonicznie – 012 386-29-60, 012 386-22-24 lub osobiście ul. 3-go Maja 72, 32-100 Proszowice;
  - na grupę może się zgłosić osoba z wyrokiem, osoba która stosuje przemoc, skierowana z różnych instytucji pomocowych.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
  - podczas pracy Powiatowego Centrum (od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00 – 15:00), pracownicy socjalni prowadzą rozmowy wstępne i na ich podstawie kierują do specjalistów i umawiają na indywidualne rozmowy (psycholog, Caritas).
- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej, Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Komisariat Policji – ul. Wolności 1, 32-100 Proszowice, tel. 012 385-32-00;
  - GOPS Pałecznicza – ul. Św. Jakuba 11, 32-109 Pałecznicza
nr tel. 041 384-82-34 – Magdalena Koperczak – Basta;
  - GOPS Koniusza – 32-104, Koniusza 55, nr tel. 012 386-90-32 – Zofia Pomykalska;
  - GOPS Koszyce – ul. Nowa 14, 32-130 Koszyce
nr tel. 041 351-40-48 – Wiesława Niedziela;
  - GOPS Proszowice – ul. 3-go Maja 72, 32-100 Pałecznicza
nr tel. 012 386-22-12 – Anna Puchalska;
  - GOPS Radziemice – 32-107 Radziemice 74, nr tel. 012 385-62-44 – Marzena Piątek
  - GOPS Nowe Brzesko – ul. Krakowska 44, 32-120,
nr tel. 012 386-26-55 – Barbara Kućka.

10. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suchej Beskidzkiej, ul. Kościelna 5b:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej:
  - każda środa, od godziny 15:30;
  - spotkania odbywają się w Punkcie Interwencji Kryzysowej, ul Mickiewicza 31, Sucha Beskidzka;
  - prowadzący: Piotr Podgórski – psycholog, Joanna Dyrzc – pedagog;
  - osoba chcąca skorzystać z pomocy w tym zakresie może zgłosić się osobiście do:
    - » Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie od poniedziałku do piątku w godzinach 7:00-15:00, ul. Kościelna 5b, 34-200 Sucha Beskidzka, tel. (33) 874-40-31
    - » Powiatowego Punktu Interwencji Kryzysowej, ul. Mickiewicza 31, 34-200 Sucha Beskidzka, tel. (33) 874-21-01
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
  - działania takie prowadzone są cały tydzień, w godzinach urzędowania Punktu Interwencji Kryzysowej
  - konsultacje prowadzone są przez: psychologów, pedagogów oraz pracowników socjalnych
  - osoby chcące skorzystać z pomocy zgłaszać się mogą w Powiatowym Punkcie Interwencji Kryzysowej, ul Mickiewicza 31, Sucha Beskidzka
- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Punkt Interwencji Kryzysowej – ul. Mickiewicza 31, 34-200 Sucha Beskidzka, tel. (33) 874-21-01;
  - Sąd Rejonowy Sucha Beskidzka – ul Mickiewicza 11, 34-200 Sucha Beskidzka, tel. (33) 874-24-40;
  - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna – ul. Kościelna 5b, 34-200 Sucha Beskidzka, tel. (33) 874-26-06;
  - Komenda Powiatowa Policji Sucha Beskidzka
    - » Oficer Dyżurny – (33) 874-52-11
    - » Naczelnik Sekcji Kryminalnej – (33) 874-52-38
    - » Naczelnik Sekcji Prewencji – (33) 874-52-26
    - » Komisariat Policji w Makowie Podhalańskim – (33) 877-12-07, (33) 877-02-00
    - » Komisariat Policji w Jordanowie – (18) 267-55-07, (18) 267-51-88
    - » Punkt Przyjęć Zawoja – (33) 877-50-07
    - » Punkt Przyjęć Stryszawa – (33) 874-72-07
    - » Punkt Przyjęć Zembrzyce – (33) 874-60-07
    - » Punkt Przyjęć Budzów – (33) 874-00-07

11. Centrum Wsparcia Dziecka i Rodziny Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Zakopanem, ul. Makuszyńskiego 9:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej – brak
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej: konsultacje indywidualne dla osób stosujących przemoc domową:

- w każdą środę 12.00 – 16.00;
- prowadzi Krzysztof Kołodziej – pracownik socjalny
- zgłosić można się osobiście lub telefonicznie pod numerem: 018 206-44-54

kto może się na nie zgłosić:

- na konsultacje mogą się zgłaszać te osoby, wobec których zastosowano formę nadzoru sądowego (cywilnego lub karnego) jak i osoby, których udział wynika z osobistej decyzji podejmowanej w związku z jej kontaktem z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

konsultacje indywidualne z ofiarami przemocy domowej

- od poniedziałku do soboty 8.00-20.00;
- prowadzą wszyscy pracownicy dyżurujący w danym dniu;
- zgłosić można się osobiście lub telefonicznie – 018 206-44-54;
- zgłosić mogą się wszystkie osoby doświadczające przemocy w rodzinie.
- **W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:**
  - Komenda Powiatowa Policji w Zakopanem,
  - posterunki policji w Poroninie i Bukowinie Tatrzańskiej;
  - Sąd Rejonowy w Zakopanem, Prokuratura Rejonowa w Zakopanem;
  - kuratorzy zawodowi i społeczni, pedagodzy szkolni;
  - pracownicy socjalni Ośrodków Pomocy Społecznej;
  - Gminna Koalicja Przeciwdziałania Przemocy.

12. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach, ul. Batorego 2:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej:

Grupa prowadzona na terenie Zakładu Karnego w Wadowicach, ul. Trybunalska 8:

  - każda środa tygodnia w godzinach 16:00 – 18:00;
  - prowadzący: Anna Dzidek – pedagog, Marcin Gawlik – pedagog,
  - w programie biorą udział osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywające karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym.

Grupa prowadzona na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wadowicach:

  - w 2009 roku planuje się uruchomienie w/w grupy, dokładny termin spotkań zostanie ustalony z początkiem roku 2009;

- prowadzący: Anna Pieczara – pedagog, Tomasz Grzybowski – pedagog,
- sposób zgłoszenia:
  - » osobiście – codziennie w siedzibie PCPR w godz. 7:30 – 15:30,
  - » telefonicznie – tel. (33) 873 42 25, (33) 873 42 57,

kto może się zgłosić:

- » osoby wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je jednocześnie do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- » osoby stosujące przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków pod warunkiem utrzymywania długotrwałej abstynencji;
- » osoby mające problem z kontrolowaniem emocji, złości.
- jednocześnie informujemy, że do programu nie przyjmuje się:
  - » osób chorych psychicznie,
  - » nałogowych hazardzistów,
  - » osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, którzy nie przeszli podstawowego cyklu terapii,
  - » osób, które nie są sprawcami przemocy domowej.
- **Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak**
- **Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:**

konsultacje indywidualne ze sprawcami przemocy domowej:

- 1 – szy i 3 – ci piątek miesiąca, w godzinach 15:30 – 17:00;
- prowadzący: Anna Dzidek – pedagog, Marcin Gawlik – pedagog,
- sposób zgłoszenia:
  - » osobiście – codziennie w siedzibie PCPR w godz. 7:30 – 15:30,
  - » telefonicznie – tel. (33) 873 42 57, (33) 873 42 25,
- kto może się zgłosić:
  - » osoby wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując je jednocześnie do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym;
  - » osoby stosujące przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków pod warunkiem utrzymywania długotrwałej abstynencji;
  - » osoby mające problem z kontrolowaniem emocji, złości.

konsultacje indywidualne z ofiarami przemocy domowej:

- codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach 15:30 – 17:00,
- prowadzący: Izabela Karska – pedagog (zatrudniony w charakterze pracownika socjalnego), Anna Dzidek – pedagog (zatrudniony w charakterze pracownika socjalnego),
- sposób zgłoszenia:
  - » osobiście – codziennie w siedzibie PCPR w godz. 7:30 – 15:30,
  - » telefonicznie – tel. (33) 873 42 57, 873 42 25,
- kto może się zgłosić – osoby doznające przemocy w rodzinie zamieszkałe na terenie powiatu wadowickiego.

- W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:
  - Komenda Powiatowa Policji w Wadowicach, – ul. Lwowska 13, 34-100 Wadowice, tel. (33) 872 92 00 – Pani Małgorzata Hombesch, Pan Zbigniew Przybek,
  - Wadowickie Stowarzyszenie Integracji Społecznej Klub „Victoria” – al. Wolności 52, 34-100 Wadowice, tel. (33) 873 33 20 – Pani Barbara Piwowarczyk-Bandola,
  - Ośrodek Wspierania Rodziny w Andrychowcie – ul. Metalowców 10, 34-120 Andrychów, tel. (33) 875 24 29 – Pan Mariusz Dubanowicz,
  - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kalwarii Zebrzydowskiej – Al. Jana Pawła II 7, 34-130 Kalwaria Zebrz., tel. (33) 876 51 66 – Pani Wiesława Dobosz,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzeźnicy – 34 – 114 Brzeźnica 55, tel. (33) 879 20 29 w.14 – Pani Maria Leśniak,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lanckoronie – ul. 3-go Maja 587, 34-143 Lanckorona, tel. (33) 876 36 99 – Pani Iwona Gaura-Pieronkiewicz,
  - Gimnazjum w Jaszczurowej – 34-106 Mucharz, Jaszczurowa 255, tel. (33) 876 10 46 – Pani Barbara Zycha,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stryszowie – 34-146 Stryszów 557, tel. (33) 879 71 50 – Pani Kazimiera Knappek.
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tomicach – Tomice 158, 34-100 Wadowice, tel. (33) 823 26 47 – Pani Zofia Świadek,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Spytkowicach – ul. Zamkowa 12, 34-116 Spytkowice, tel. (33) 879 17 15 – Pani Halina Kucharska,
  - Punkt Konsultacyjny ds. Pomocy Rodzinie i Uzależnień Alkoholowych w UG Wieprz – 34-122 Wieprz 424, tel. (33) 875 53 17 – Pani Anna Komendera.

13. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Józefińska 14:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej:
  - spotkania korekcyjno-edukacyjne odbywają się w każdy czwartek w godzinach od 16.00 do 19.00;
  - udział nowej osoby należy poprzedzić zgłoszeniem telefonicznym, które przyjmuje Małgorzata Smereka pod numerem tel. (012) 257-00-14 lub Joanna Bera – 643-04-18 lub na adres dp@mops.krakow.pl;
  - spotkania grupowe prowadzi Robert Fajerek – psychoterapeuta, specjalista pracy ze sprawcą przemocy.
- Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej – brak
- Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:
  - zgłoszenie problemu, wstępna diagnoza rodziny, motywowanie sprawcy do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym, udzielenie pomocy ofiarom przemocy – pracownicy socjalni Filii;

- psychoedukacja, motywowanie sprawców do udziału w zajęciach grupowych, pomoc i wsparcie psychologiczne dla ofiar przemocy – psychologowie Działu Poradnictwa;
- **W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:**
  - Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą – ul. Krakowiaków 46, (012) 4258170 – Dyrektor: p. Iwona Wiśniewska
  - Ośrodek Interwencji Kryzysowejul. Radziwiłłowska 8b, (012) 421 92 82 – Dyrektor: p. Elżbieta Leśniak
  - Ośrodek Terapii i Poradnictwa Rodzinnego, ul. Krakowiaków 2, (012) 644 05 08 – Kierownik: p. Katarzyna Pytko
  - Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin, ul. Krupnicza 38, (012) 431 18 080, Kierownik: p. Małgorzata Kłysz.
  - Krakowski Instytut Psychoterapii, ul. Podbrzezie 6, (012) 423 02 28 – Dyrektor: p. Ryszard Izdebski

14. Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ul. Śniadeckich 10 a:

- **Grupa dla sprawców przemocy domowej:**
  - Zakład Karny w Nowym Sączu**
  - czwartki w godzinach od 9.00 – 12.00.
  - grupę prowadzi: Krzysztof Szymbara – socjolog, Teresa Wojtas-Kieljan – psycholog, Jolanta Jawor – referent do spraw profilaktyki, Agnieszka Chemperek – psycholog, Katarzyna Kmiciek – psycholog, Dagmara Stein – referent do spraw profilaktyki
  - uczestnikami grupy dla sprawców przemocy są osoby skazane z tytułu przemocy domowej i odbywające karę pozbawienia wolności w Sądeckim Zakładzie Karnym.
- **Plany: 2009 r. Program korekcyjno Edukacyjny dla Sprawców Przemocy Tzw. Grupa „na wolności”**
  - Miejski Ośrodek Kultury
  - każdy wtorek w godzinach 15.00 – 19.00
  - prowadzący: Krzysztof Szymbara – socjolog, Teresa Wojtas-Kieljan – psycholog
  - osoba do kontaktów: Krzysztof Szymbara – Kierownik Działu Interwencji, tel. 018 4490 490
- **Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej**
  - dział Interwencyjny tel. 018 4490 490
  - drugi i czwarty piątek miesiąca w godzinach od 16.30-18.30.
  - psychologiem prowadzącym jest Ewelina Ptasznik – Szymańska.
  - uczestnikami grupy są kobiety, będące ofiarami przemocy domowej skierowane przez pracowników instytucji pomocowych lub indywidualnie
- **Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:**
  - SOIK ul. Śniadeckich 10 a Nowy Sącz
  - od poniedziałku do soboty w godz. 8.00–20.00

- osoby przyjmujące: Dział Interwencyjny: tel. 018 4490 - 490 Krzysztof Szymbara – socjolog Teresa Wojtas-Kieljan – psycholog Jolanta Jawor – referent do spraw profilaktyki
- **W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej Ośrodki współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:**
  - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej – tel. 018 444 36 23
  - Komenda Miejska Policji – tel. 442 41 11
  - Komenda Straży Miejskiej – tel. 443 70 54
  - Sąd Rejonowy- Kuratorzy Zawodowi – tel. 448 21 50
  - Szkoły
  - Przychodnia Psychologiczno – Pedagogiczna
  - Ośrodek Adopcyjno Opiekuńczy
  - Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno Konsultacyjny
  - Małopolski Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień
  - Parafie
  - Schronisko Brata Alberta
  - Instytucje pozarządowe
  - Przychodnie Rejonowe
  - Środowiskowe Hufce pracy
  - i inne

15. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy, ul Szarych Szeregów 1:

- Grupa dla sprawców przemocy domowej grupy w dwóch zakładach karnych na terenie miasta Tarnowa:
  - 1) ZK Tarnów – Mościce (osadzeni w recydywie)
  - 2) ZK Tarnów ul.Konarskiego (osadzeni 1 raz)
 w każdym ZK grupa wstępna – edukacyjna oraz grupa zaawansowana – korekcyjna.
  - zajęcia odbywają się jeden raz w tygodniu dla każdej grupy – termin: w porozumieniu z administracją ZK.
  - prowadzący: Jerzy Szczepaniec – pedagog resocjalizacyjny, trener psycholog treningu grupowego Marta Sowińska-Kantor – socjolog, specjalista pracy z rodziną Sebastian Mazgaj – pedagog resocjalizacyjny, specjalista pracy z rodziną Aneta Wąsowska – psycholog, Justyna Nykiel – pedagog resocjalizacyjny, specjalista pracy z rodziną, Krzysztof Kościółek – pedagog resocjalizacyjny, specjalista pracy z rodziną
  - grupy zamknięte – rekrutacja prowadzona w porozumieniu z dyrekcją Zakładów Karnych. W zajęciach uczestniczą osoby skazane z art. 207 KK i innych związanych z zachowaniami agresywnymi w stosunku do osób bliskich – wyrażające chęć wzięcia udziału w programie.

grupa dla sprawców przemocy prowadzona na terenie Tarnowskiego Towarzystwa Zapobiegania Patologiom Społecznym – jako Punkt Konsultacyjny TOIKiWOP do pracy ze sprawcą przemocy.

- każdy poniedziałki w godzinach od 15:00-18:00
- prowadzący: Dorota Bogusz – specjalista pracy z rodziną Artur Nowak – pedagog, resocjalizacyjny
- kontakt: TTZPS ul. Rynek 4/3, tel 14 622 40 43
- na grupę może zgłosić się każda osoba, która nie radzi sobie z kontrolowaniem emocji i złości lub stosuje/stosowała przemoc wobec najbliższych lub osób obcych oraz członkowie rodzin sprawców w sprawie konsultacji dot. sposobu motywowania sprawców do korzystania z programu.

grupa w Wojewódzkim Ośrodku Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia

- każda środa w godzinach 17:00 -19:00
- prowadzący: Beata Rokicka – psycholog Krzysztof Kościółek – specjalista pracy z rodziną Elżbieta Paczyńska – specjalista pracy socjalnej Jerzy Szczepaniec – pedagog resocjalizacyjny, trener psycholog. treningu grupowego
- kontakt: Ośrodek Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Szpitala Wojewódzkiego im św. Łukasza w Tarnowie ul. Lwowska 178 a 014-631-50-00
- na grupę może zgłosić się każda osoba, która nie radzi sobie z kontrolowaniem emocji i złości lub stosuje/stosowała przemoc wobec najbliższych lub osób obcych.

kontakt w sprawach dotyczących informacji i funkcjonowania powyższych grup:
Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy, ul. Szarych Szeregów 1 tel. 14 655 36 36; 14 655 66 59.

- **Grupa wsparcia dla ofiar przemocy domowej:**
  - co dwa tygodnie w czwartek w godzinach 17:00 - 19:00;
  - prowadzący: Aneta Wąsowska – psycholog Krzysztof Kościółek – specjalista pracy z rodziną;
  - kontakt: TOIKiWOP, ul. Szarych Szeregów 1, tel. 14 655 36 36 14, 655 66 59
  - na grupę może zgłosić każda osoba będąca ofiarą przemocy, poszukująca wsparcia porady lub po prostu pobycia z innymi. Grupa spotyka się cyklicznie co dwa tygodnie.
- **Konsultacje indywidualne zarówno ze sprawcami jak i ofiarami przemocy domowej:**
  - kontakt telefoniczny i osobisty w TOIKiWOP, ul. Szarych Szeregów 1, tel. 14 655 36 36 14, 655 66 59.
- **W sytuacjach występowania problemu przemocy domowej Ośrodek współpracuje z następującymi instytucjami z terenu powiatu:**
  - Policja;
  - MOPS-y;
  - GOPS-y;
  - Gminne Punkty Interwencyjne.

Inne przydatne adresy i telefony: Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie w Małopolsce

powiat	adres	telefon, faks	email	Powiatowy Koordynator Progr. Przeciw Przemocy
bocheński	ul. Windakiewicza 9/5 32- 700 Bochnia	014-611-97-40 014-610-53-43	pcprbochnia@wp.pl	-
brzeski	ul. Wyszyńskiego 6 32- 800 Brzesko	014-663-00-31 014-663-00-31	pcprbrzesko@op.pl	Aneta Żółta
chrzanowski	ul. Topolowa 16 32- 500 Chrzanów	032-624-11-30 032-624-11-30	pcpr@powiat- chrzanowski.pl	Anna Nalepa
dąbrowski	ul. Berka Joselewicza 5/4 33-200 Dąbrowa Tarnowska	014-642-44-15 014-642-44-15	pcprdt@interia.pl	Włodzimierz Stomczyński
gorlicki	ul. Słoneczna 7 38-300 Gorlice	018-352-53-80 018-352-53-80	pcpr.gorlice@post.pl	Barbara Litwa
krakowski	Al. Słowackiego 20 30-037 Kraków	012-634-42-66 wew.564, 012-423-47-84	pcpr@powiat.krakow.pl	Katarzyna Maj
limanowski	ul. Józefa Marka 9 34-600 Limanowa	018-337-58-27 018-337-58-25	pcpr@powiat.limanowa.pl	Monika Nawalaniec
miechowski	ul. Sienkiewicza 18 32-200 Miechów	041-383-40-84 041-383-05-25	PCPR@miechow.iap.pl	Helena Kruszc
myślenicki	ul. Kazimierza Wielkiego 5, 32-400 Myślenice	012-274-37-80 012-274-37-80	pcpr@powiat-myslenice.pl	Sylvia Michalec-Jękot
nowosądecki	ul. Kilińskiego 72a 33-300 Nowy Sącz	018-443-82-51 018-444-27-17	pcprns@poczta.onet.pl	-
nowotarski	ul. Szaflarska 39, 34-400 Nowy Targ	018-266-42-07 018-266-42-07	pcpr@nowotarski.pl	Barbara Studzińska
olkuski	ul. Piłsudskiego 21 32-300 Olkusz	032-643-39-41 032-643-39-41	pcprolkusz@wp.pl	Anna Sudoł
oświęcimski	ul. Bema 4 32-600 Oświęcim	033-842-23-29 033-842-42-27	pcpr@powiat.oswiecim.pl	Kamila Bandurska
proszowicki	ul. 3 Maja 72 32-100 Proszowice	012-386-29-60 012-386-29-60	pcpr.pro@interia.pl	Małgorzata Sadowniczyk
suski	ul. Kościelna 5b 34-200 Sucha Beskidzka	033-874-40-31 033-874-40-31	info@pcpr.suchabeskidzka.pl	Joanna Dyrzcz
tarnowski	ul. Szujskiego 66 33-100 Tarnów	014-621-56-83 014-688-91-22	pcpr.tarnow@wp.pl	-
tatrzański	ul. Chramcówki 15 34-500 Zakopane	018-200-04-62 018-200-04-62	pcpr_zakopane @poczta.onet.pl	Urszula Gąsienica-Kotelnicka
wadowicki	ul. Batorego 2 34-100 Wadowice	033-873-42-25 033-873-42-25	pcpr_wadowice @poczta.onet.pl	Anna Dzidek
wielicki	ul. Daniłowicza 12 32- 020 Wieliczka	012-288-02-20 012-288-34-80	pcpr@powiatwielicki.pl	-